

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Економіка природокористування
(вибірковий)

Реалізується в межах освітньої програми «**Економіка**»

за спеціальністю **051 Економіка**

на **1 (бакалаврському)** рівні вищої освіти

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри економіки та підприємництва	Завідувач кафедри економіки та підприємництва	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка природокористування			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Вибірковий			
4.	ОК може бути запропонований для	051 «Економіка»			
5.	Рівень НРК	6-й			
6.	Семестр та тривалість вивчення	6 семестр, 1-15 тижні			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	3 / 4			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття) – 30 / 16		Самостійна робота	
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	60 / 104
		16 / 8	14 / 8	-	
9.	Мова навчання	Українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Доцент кафедри економіки та підприємництва, кандидат економічних наук (PhD) Башлай Сергій Вікторович			
11.1	Контактна інформація	serhii.bashlai@snaeu.edu.ua ; ауд. 403а-е.			
11.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент, зміст якого формується на основі об'єктивних законів розвитку природи й суспільства, вивчає закономірності раціонального природокористування та методів його економічної оцінки. Академічний курс базується на методах економічного обґрунтування проектів господарської діяльності та управління інвестиційними процесами з урахуванням вимог охорони навколишнього середовища.			
12.	Мета освітнього компонента	Набуття студентами сучасного економічного мислення та компетентностей, спрямованих на розв'язання еколого-економічних завдань, визначення й аналіз економічної ефективності впровадження природоохоронних заходів, проведення економічної оцінки природних ресурсів та здійснення оцінки економічних збитків, що завдаються економіці забрудненням окремих природних компонентів.			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на вивченні регіональної економіки, мікроекономіки, економіки підприємства 2. Освітній компонент є основою для вивчення потенціалу і розвитку підприємства, місцевого та регіонального розвитку, виробничої економіки сільськогосподарських підприємств.			
14.	Політика академічної доброчесності	Списування – завдання не зараховується. Використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується. Плагиат – завдання не зараховується.			
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snaeu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3887			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Як оцінюється РНД
ДРН 1. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Тести множинного вибору
ДРН 2. Абстрактно мислити, аналізувати та синтезувати інформацію із різних джерел її походження	Тести множинного вибору
ДРН 3. Застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Тести множинного вибору, розрахункові завдання
ДРН 4. Використовувати методи дослідження економічних явищ.	Тести множинного вибору, розрахункові завдання
ДРН 5. Виконувати найпростіші обчислювання в MSExcel, форматовувати дані в Excel, будувати діаграми для прийняття ефективних економічних рішень	Тести множинного вибору, розрахункові завдання
ДРН 6. Використовувати методи економічних досліджень.	Тести множинного вибору
ДРН 7. Визначати вплив економічних законів і закономірностей на розвиток та розміщення продуктивних сил. Охарактеризувати демографічний, природно-ресурсний потенціал території. Обґрунтувати за допомогою економічних методів найбільш оптимальний варіант розміщення продуктивних сил.	Тести множинного вибору, розрахункові завдання
ДРН 8. Оцінювати стан розвитку підприємства з економічної, соціальної, екологічної точки зору; розробляти заходи впливу на розвиток підприємства на мікро, мезо- й макрорівнях.	Тести множинного вибору, розрахункові завдання

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу						Рекомендована література
	Аудиторна робота				Самостійна робота		
	Лк		П.з / семін. з				
	ден.	заочн.	ден.	заочн.	ден.	заочн.	
Тема 1. <i>Загальні відомості про економіку природокористування</i> 1. Соціально-економічна сутність природокористування та основні передумови виникнення науки. 2. Предмет, мета, завдання та методи дисципліни.	2	-	2	-	10	16	Основна: 1-5, 7, 9, 13 Додаткова: 2, 4, 5
Тема 2. <i>Економічні показники в системі природокористування</i> 1. Наукові основи раціонального природокористування. 2. Загальні принципи раціонального природокористування. 3. Сутність, показники та індикатори сталого розвитку.	4	2	4	-	10	18	Основна: 1-3, 5-10 Додаткова: 1, 3, 6
Тема 3. <i>Економічний механізм раціонального природокористування</i> 1. Сутність і структура економічного механізму раціонального природокористування. 2. Оцінка природних факторів. 3. Плата за використання природних ресурсів.	2	-	2	2	10	18	Основна: 1-3, 5, 7-10, 13 Додаткова: 2-5
Тема 4. <i>Економічна ефективність природоохоронних заходів</i> 1. Сутність ефективності природоохоронних заходів. 2. Визначення економічної ефективності природоохоронних заходів.	2	2	2	2	10	18	Основна: 1, 5, 6-9, 11-13 Додаткова: 1, 3, 5

<p>Тема 5. <i>Економічні засади використання земельних ресурсів</i></p> <p>1. Основи та принципи оцінки земель.</p> <p>2. Забруднення земельних угідь в агропромисловому виробництві та його наслідки.</p> <p>3. Оцінка економічних збитків від забруднення земельних ресурсів.</p>	2	2	2	2	10	16	<p>Основна: 1-3, 6-10, 12</p> <p>Додаткова: 2-5</p>
<p>Тема 6. <i>Лісові та водні ресурси, їх охорона, оцінка та використання</i></p> <p>1. Економічна оцінка використання лісових ресурсів.</p> <p>2. Економічна оцінка водних ресурсів.</p> <p>3. Визначення збитків від забруднення водних та лісових ресурсів.</p>	4	2	2	2	10	18	<p>Основна: 1-9, 11-13</p> <p>Додаткова: 2-5</p>
Всього	16	8	14	8	60	104	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання	Методи навчання
ДРН 1. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе
ДРН 2. Абстрактно мислити, аналізувати та синтезувати інформацію із різних джерел її походження	Лекція, практичне заняття, презентації	Опрацювання теоретичного матеріалу
ДРН 3. Застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Лекція, практичне заняття,	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань

ДРН 4. Використовувати методи дослідження економічних явищ.	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань
ДРН 5. Виконувати найпростіші обчислювання в MSExcel, формувати дані в Excel, будувати діаграми для прийняття ефективних економічних рішень	Лекція, практичне заняття	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань
ДРН 6. Використовувати методи економічних досліджень.	Лекція, практичне заняття	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань
ДРН 7. Визначати вплив економічних законів і закономірностей на розвиток та розміщення продуктивних сил. Охарактеризувати демографічний, природно-ресурсний потенціал території. Обґрунтувати за допомогою економічних методів найбільш оптимальний варіант розміщення продуктивних сил.	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань
ДРН 8. Оцінювати стан розвитку підприємства з економічної, соціальної, екологічної точки зору; розробляти заходи впливу на розвиток підприємства на мікро, мезо- й макрорівнях.	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Презентація	5 балів / 5 %	Протягом семестру
2.	Есе	20 балів / 20 %	До 5 тижня
3.	РЗ 1 (розрахункове завдання)	25 балів / 25 %	До 7 тижня
4.	РЗ 2 (розрахункове завдання)	25 балів / 25 %	До 14 тижня
5.	Тестування	25 балів / 25 %	Протягом семестру

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Презентація	<1 балу	1-2 бали	3-4 бали	5 балів
	Завдання не виконано	Завдання виконано в обов'язі до 5 робочих слайдів за навчальними матеріалами, окремі складові (назви елементів, висновки) відсутні	Виконано усі вимоги до завдання, але відсутні власні висновки	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, наведені власні висновки та пропозиції
Есе	<12 балів	12-14 балів	15-18 балів	19-20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
РЗ 1	<10 балів	10-15 балів	16-20 балів	21-25 балів
	Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)	Хід виконання вірний, але наявні суттєві помилки, відповіді, в основному неправильні	Завдання виконано, але існують несуттєві помилки	Завдання повністю виконано. Помилки відсутні
РЗ 2	<10 балів	10-15 балів	15-20 балів	21-25 балів
	Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)	Хід виконання вірний, але відповіді, в основному неправильні	Завдання виконано, але існують несуттєві помилки	Завдання повністю виконано. Помилки відсутні

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в Google Forms	На кожному практичному занятті (вступний контроль)
2	Самооцінка знань в програмі Mentimeter	По закінченню кожної теми
3	Виконання завдань за допомогою додатку Microsoft Excel	Під час виконання практичних завдань
4	Усний зворотний зв'язок на есе / презентацію	Під час виконання завдання виконання

5.3. Шкала оцінювання (підсумкова) – загальноприйнята для Університету:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою (при заліку)
90 – 100	зараховано
82-89	
75-81	
69-74	
60-68	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники:

1. Данилишин Б. М., Хвесик М. А., Голян В. А. Економіка природокористування: підручник. Київ: Кондор, 2018. 465 с.
2. Кліменко О. М. Машенко М. А. Інвайронментальна економіка : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030501 «Економічна теорія». Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 176 с.
3. Коренюк П. І., Федулова С. О. Економіка природокористування: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2017. 274 с.
4. Кучер Л. Ю., Кучер А. В. Економіка природокористування: навчальний посібник. Харків: ФОП Федорко М. Ю., 2014. 264 с.
5. Мельник. С. В. Економіка природокористування: навч. посіб. для студ. екол. спец. Одеса: Наука і техніка, 2016. 223 с.

6.1.2 Методичне забезпечення:

6. Економіка природокористування : конспект лекцій для студентів 4 курсу напряму підготовки: 101 «Екологія» освітнього ступеня «бакалавр» денної форми навчання. Суми, СНАУ, 2017. 165 с.
7. Економіка природокористування : конспект лекцій / уклад. С. В. Башлай. Суми : СНАУ, 2020. 90 с.
8. Економіка природокористування : методичні вказівки щодо проведення практичних занять / уклад. С. В. Башлай. Суми : СНАУ, 2020. 41 с.
9. Економіка природокористування: методичні вказівки щодо самостійної роботи студентів. Суми : СНАУ, 2020. 66 с.

6.1.3 Інші джерела:

10. Аграрна економіка: навч. посіб. / В. Я. Білоножка, І. І. Мостов'як, В. П. Карпенко та ін.; за ред. В. Я. Білоножка. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2016. 418 с.
11. Бойчук Ю. Д., Солошенко Е. М., Бугай О. В. Екологія і охорона навколишнього середовища: навч. посіб. 4-те вид., випр. і допов. Суми: Університетська книга, 2016. 316 с.
12. Екологія та збалансоване природокористування: навч. посібник / М. С. Мальваний, Г. З. Леськів. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 316 с.
13. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / за заг. ред. Л. Г. Мельника, М. К. Шапочки. Суми: Університетська книга, 2016. 759 с.

6.2 Додаткові джерела:

1. Башлай С. В., Нагорний В. В. Концепція сталого розвитку економіки України в умовах євроінтеграції. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2021. № 24. С. 23-36. DOI: 10.33813/2224-1213.24.2021.2.
2. Верховна рада України. Офіційний веб-портал. URL: <https://rada.gov.ua>.
3. Міністерство екології та природних ресурсів України. Офіційний портал URL: <http://www.menr.gov.ua>
4. Урядовий портал. Єдиний портал веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
5. RealClimate. Climate Science from climate scientists. URL: <http://www.realclimate.org>.
6. Sustainable Development Goals in agriculture and responsible investment: A comparative study of the Czech Republic and Ukraine / Alex Plastun, Inna Makarenko, Tetiana Grabovska, Ricardo Situmeang, Serhii Bashlai. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. Vol. 19(2). P. 65-76. DOI:[http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19\(2\).2021.06](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19(2).2021.06).